

Conselleria d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica

*RESOLUCIÓ de 12 d'agost de 2021, del director general d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, per la qual es declara l'existència de la plaga *Delottococcus aberiae* (De Lotto) en el territori de la Comunitat Valenciana i s'adopten mesures fitosanitàries per a controlar-la i evitar que es propague.* [2021/8695]

Antecedents

El cotonet de Sud-àfrica, *Delottococcus aberiae*, és un pseudocòccid molt polífag citat tant en cultius tropicals com en subtropicals i temperats (De Lotto, 1961). A Espanya, es va detectar per primera vegada en 2009 a Benifairó de les Valls (València) sobre taronger dolç i clementí.

No és una plaga regulada ni per Espanya ni per la Unió Europea. Tampoc està en la llista d'alerta de l'Organització Europea i Mediterrània de Protecció de Plantes (EPPO). No obstant això, el gènere *Delottococcus* és considerat plaga de quarantena als EUA, Israel i Corea del Sud.

Els danys ocasionats per *D. aberiae* en cítrics poden ser tant directes com indirectes. Els danys directes són els produïts per la succió de la saba que comporta el consegüent afebliment de l'arbre i els indirectes per la producció de melassa i el consegüent desenvolupament de negreta. A més, a diferència d'uns altres pseudocòccids, *D. aberiae* provoca la deformació dels fruits i/o reducció de la seua grandària. Totes les varietats de cítrics són sensibles al seu atac, si bé els tipus de danys varien en funció de la varietat.

Actualment, els danys provocats per aquesta plaga ja s'han detectat en 80 municipis de la Comunitat Valenciana. En alguns casos, aquests danys en cítrics poden aconseguir nivells importants i ser de difícil control.

El Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació, en col·laboració amb les comunitats autònomes, va aprovar el setembre de 2020 un Pla d'Acció Nacional amb l'objectiu d'evitar la dispersió de *D. aberiae*, i reduir la seua incidència en els llocs on siga present.

La Llei 43/2002, de 20 de novembre, de sanitat vegetal, estableix que, davant l'aparició d'una plaga en el territori nacional o en una part d'aquest, que pugua tindre importància econòmica o mediambiental, l'autoritat competent ha de comprovar la presència i la importància de la infestació i adoptar les mesures fitosanitàries cautelars prèvies que estime necessàries per a evitar la seua propagació.

Consideracions legals i tècniques

La competència dels òrgans de la Conselleria d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica ve atorgat pel Decret 176/2020, de 30 d'octubre, del Consell, pel qual aprova el Reglament orgànic i funcional de la Conselleria d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica, segons el qual correspon a la Direcció General d'Agricultura, Ramaderia i Pesca assumir, entre altres, les funcions en protecció i sanitat agrària.

L'article 14 de la Llei 43/2002, de 20 de novembre, de sanitat vegetal, habilita a la Comunitat Valenciana per a adoptar alguna de les mesures fitosanitàries establides en l'article 18 d'aquesta llei, la qual cosa implica la facultat de desinsectar, desinfectar, immobilitzar, destruir, transformar o sotmetre a qualsevol altra mesura profilàctica els vegetals i els seus productes, així com el material amb ells relacionat que siga o pugua ser vehicle de plagues.

L'article 13 de la Llei 43/2002, de 20 de novembre, de sanitat vegetal, considera que és obligació dels particulars:

a) Mantindre els seus cultius, plantacions i collites, així com les masses forestals i el medi natural, en bon estat fitosanitari per a la defensa de les produccions pròpies i alienes.

b) Aplicar les mesures fitosanitàries obligatòries que s'establisquen a conseqüència de la declaració d'existència d'una plaga.

L'incompliment d'aquestes mesures pot ser considerat infracció administrativa, la qual cosa pot obligar a l'òrgan competent de l'Administració pública a iniciar el corresponent expedient sancionador sobre la base de les obligacions dels particulars en la prevenció i lluita contra

Conselleria de Agricultura, Desarrollo Rural, Emergencia Climática y Transición Ecológica

*RESOLUCIÓN de 12 de agosto de 2021, del director general de Agricultura, Ganadería y Pesca, por la cual se declara la existencia de la plaga *Delottococcus aberiae* (De Lotto) en el territorio de la Comunitat Valenciana y se adoptan medidas fitosanitarias para su control y para evitar su propagación.* [2021/8695]

Antecedentes

El cotonet de Sudàfrica, *Delottococcus aberiae*, es un pseudocòccid muy polífago citado tanto en cultivos tropicales, como en subtropicales y templados (De Lotto, 1961). En España, se detectó por primera vez en 2009 en Benifairó de les Valls (Valencia) sobre naranjo dulce y clementino.

No es una plaga regulada ni por España ni por la Unión Europea. Tampoco se encuentra en la lista de alerta de la Organización Europea y Mediterránea de Protección de Plantas (EPPO). No obstante, el género *Delottococcus* está considerado plaga de cuarentena en EE.UU., Israel y Corea del Sur.

Los daños ocasionados por *D. aberiae* en cítricos pueden ser tanto directos como indirectos. Los daños directos son los producidos por la succión de la savia que conlleva el consiguiente debilitamiento del árbol y los indirectos por la producción de melaza y el consiguiente desarrollo de negrilla. Además, a diferencia de otros pseudocòccidos, *D. aberiae* provoca la deformación de los frutos y/o reducción de su tamaño. Todas las variedades de cítricos son sensibles a su ataque, si bien los tipos de daños varían en función de la variedad.

Actualmente, los daños provocados por esta plaga ya se han detectado en 80 municipios de la Comunitat Valenciana. En algunos casos, esos daños en cítricos pueden alcanzar niveles importantes y ser de difícil control.

El Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación, en colaboración con las comunidades autónomas, aprobó en septiembre de 2020 un Plan de Acción Nacional con el objetivo de evitar la dispersión de *D. aberiae*, y reducir su incidencia en los lugares donde esté presente.

La Ley 43/2002, de 20 de noviembre, de sanidad vegetal, establece que, ante la aparición de una plaga en el territorio nacional o en una parte de este, que pueda tener importancia económica o medioambiental, la autoridad competente tiene que comprobar la presencia y la importancia de la infestación y adoptar las medidas fitosanitarias cautelares previas que estime necesarias para evitar su propagación.

Consideraciones legales y técnicas

La competencia de los órganos de la Conselleria de Agricultura, Desarrollo Rural, Emergencia Climática y Transición Ecológica viene otorgado por el Decreto 176/2020, de 30 de octubre, del Consell, por el que aprueba el Reglamento orgánico y funcional de la Conselleria de Agricultura, Desarrollo Rural, Emergencia Climática y Transición Ecológica, a tenor del cual corresponde a la Dirección General de Agricultura, Ganadería y Pesca asumir, entre otras, las funciones en protección y sanidad agraria.

El artículo 14 de la Ley 43/2002, de 20 de noviembre, de sanidad vegetal, habilita a la Comunitat Valenciana para adoptar alguna de las medidas fitosanitarias establecidas en el artículo 18 de dicha ley, lo que implica la facultad de desinsectar, desinfectar, inmovilizar, destruir, transformar o someter a cualquier otra medida profiláctica los vegetales y sus productos, así como el material con ellos relacionado que sea o pueda ser vehículo de plagas.

El artículo 13 de la Ley 43/2002, de 20 de noviembre, de sanidad vegetal, considera que es obligación de los particulares:

a) Mantener sus cultivos, plantaciones y cosechas, así como las masas forestales y el medio natural, en buen estado fitosanitario para la defensa de las producciones propias y ajenas.

b) Aplicar las medidas fitosanitarias obligatorias que se establezcan como consecuencia de la declaración de existencia de una plaga.

El incumplimiento de dichas medidas puede ser considerado infracción administrativa, lo que puede obligar al órgano competente de la Administración pública a iniciar el correspondiente expediente sancionador en base a las obligaciones de los particulares en la prevención

plagues (art. 53 i seg.) segons la Llei 43/2002, de 20 de novembre, de sanitat vegetal.

A més, l'article 17 en relació amb l'article 19, de la Llei 43/2002, de 20 de novembre, de sanitat vegetal, habilita a l'Administració a actuar directament quan l'actuació col·lectiva permet una major efectivitat de la lluita contra la plaga, devent els propietaris col·laborar en l'aplicació de les mesures que s'establisquen.

Per tot l'anteriorment exposat, resolc:

Primer. Declaració de l'existència de la plaga Delottococcus aberiae (De Lotto) en la Comunitat Valenciana

Declarar l'existència de la plaga del cotonet de Sud-àfrica, *Delottococcus aberiae* (De Lotto), a les comarques citrícoles de la Comunitat Valenciana.

Segon. Qualificació d'utilitat pública

Qualificar d'utilitat pública la lluita contra *Delottococcus aberiae* (De Lotto), en l'àmbit territorial de la Comunitat Valenciana, d'acord amb l'article 15 de la Llei 43/2002, de 20 de novembre, de sanitat vegetal.

Terçer. Prohibició de moviment de material vegetal afectat

Queda prohibit en la Comunitat Valenciana el moviment i comercialització de material vegetal afectat per aquesta plaga.

Quart. Adopció de mesures fitosanitàries en totes les zones citrícoles de la Comunitat Valenciana

4.1. Mesures en parcel·les

Les labors de cultiu i collita s'hauran d'organitzar de manera que, després de l'entrada en una parcel·la, no s'accedisca a una altra sense haver-se aplicat les corresponents mesures de bioseguretat/higiene. La maquinària i eines seran desinfectades després de cada ús per a evitar la dispersió de la plaga entre parcel·les de cultiu. També la roba utilitzada ha de ser d'un sol ús o ser convenientment netejada una vegada hagen conclòs els treballs en cada parcel·la.

4.2. Mesures en centres de confecció

Tots els envasos, caixes o embalatges utilitzats per a la distribució de fruits o de material vegetal, hauran de ser d'un sol ús i destruïts posteriorment per a evitar la dispersió de la plaga, o ser convenientment desinfectats, seguint les directrius i protocols que per la seua eficàcia compten amb l'aprovació del Centre de Protecció Vegetal i Biotecnologia de l'Institut Valencià d'Investigacions Agràries i dels serveis tècnics de la Conselleria d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica amb competència en matèria de sanitat vegetal.

Els operaris han de ser capaços d'identificar la plaga, i el magatzem de confecció haurà de tindre un sistema de destriament de fruits i de material infestat que garantisca la seua eliminació, sense risc de possible dispersió de la plaga.

4.3. Mesures en viviers

Els viviers hauran de disposar de paranys sexuals de monitoratge per a la detecció de la plaga i realitzar prospeccions en les plantes hostes de les seues instal·lacions i parcel·les. Els treballadors del viver han d'estar familiaritzats amb la plaga i, en cas de detecció, a més de notificar-se a l'autoritat competent, s'haurà de disposar d'un sistema de gestió eficaç de les possibles plantes hostes infestades que permete la seua eliminació sense risc i evite tota possibilitat de propagació.

Cinqué. Adopció de mesures fitosanitàries per a la gestió integrada de plagues en les parcel·les citrícoles de zones de la Comunitat Valenciana amb incidència de la plaga mitjana o baixa

5.1. Mesures culturals

– Efectuar labors que faciliten la ventilació de la copa dels arbres, com són les podes, per a facilitar el correcte mullat de l'interior de l'arbre i afavorir la mortalitat de les nimfes de primer estadi.

– Després de la recol·lecció, eliminar els fruits danyats que puguen servir de reservori de la plaga, tant de la copa com del sòl de les parcel·les.

y lucha contra plagas (art. 53 y ss.) según la Ley 43/2002, de 20 de noviembre, de sanidad vegetal.

Además, el artículo 17 en relación con el artículo 19, de la Ley 43/2002, de 20 de noviembre, de sanidad vegetal, habilita a la Administración a actuar directamente cuando la actuación colectiva permita una mayor efectividad de la lucha contra la plaga, debiendo los propietarios colaborar en la aplicación de las medidas que se establezcan.

Por todo lo anteriormente expuesto, resuelvo:

Primero. Declaración de la existencia de la plaga Delottococcus aberiae (De Lotto) en la Comunitat Valenciana.

Declarar la existencia de la plaga del cotonet de Sudáfrica, *Delottococcus aberiae* (De Lotto), en las comarcas citrícolas de la Comunitat Valenciana.

Segundo. Calificación de utilidad pública

Calificar de utilidad pública la lucha contra *Delottococcus aberiae* (De Lotto), en el ámbito territorial de la Comunitat Valenciana, de acuerdo con el artículo 15 de la Ley 43/2002, de 20 de noviembre, de sanidad vegetal.

Terçero. Prohibición de movimiento de material vegetal afectado

Queda prohibido en la Comunitat Valenciana el movimiento y comercialización de material vegetal afectado por esta plaga.

Cuarto. Adopción de medidas fitosanitarias en todas las zonas citrícolas de la Comunitat Valenciana

4.1. Medidas en parcelas

Las labores de cultivo y cosecha se deberán organizar de manera que, tras la entrada en una parcela, no se acceda a otra sin haberse aplicado las correspondientes medidas de bioseguridad/higiene. La maquinaria y herramientas serán desinfectadas tras cada uso para evitar la dispersión de la plaga entre parcelas de cultivo. También la ropa utilizada debe ser de un solo uso o ser convenientemente limpiada una vez hayan concluido los trabajos en cada parcela.

4.2. Medidas en centros de confección

Todos los envases, cajas o embalajes utilizados para la distribución de frutos o de material vegetal, deberán ser de un solo uso y destruidos posteriormente para evitar la dispersión de la plaga, o ser convenientemente desinfectados, siguiendo las directrices y protocolos que por su eficacia cuentan con la aprobación del Centro de Protección Vegetal y Biotecnología del Instituto Valenciano de Investigaciones Agrarias y de los servicios técnicos de la Conselleria de Agricultura, Desarrollo Rural, Emergencia Climática y Transición Ecológica con competencia en materia de sanidad vegetal.

Los operarios deben ser capaces de identificar la plaga, y el almacén de confección deberá tener un sistema de destrío de frutos y de material infestado que garantice su eliminación, sin riesgo de posible dispersión de la plaga.

4.3. Medidas en viveros

Los viveros deberán disponer de trampas sexuales de monitoreo para la detección de la plaga y realizar prospecciones en las plantas hospedantes de sus instalaciones y parcelas. Los trabajadores del vivero deben estar familiarizados con la plaga y, en caso de detección, además de notificarse a la autoridad competente, se deberá disponer de un sistema de gestión eficaz de las posibles plantas hospedantes infestadas que permita su eliminación sin riesgo y evite toda posibilidad de propagación.

Quinto. Adopción de medidas fitosanitarias para la gestión integrada de plagas en las parcelas citrícolas de zonas de la Comunitat Valenciana con incidencia de la plaga media o baja

5.1. Medidas culturales

– Efectuar labores que faciliten la aireación de la copa de los árboles, como son las podas, para facilitar el correcto mojado del interior del árbol y favorecer la mortalidad de las ninfas de primer estadio.

– Tras la recolección, eliminar los frutos dañados que puedan servir de reservorio de la plaga, tanto de la copa como del suelo de las parcelas.

– Utilitzar estratègies per a l'exclusió de formigues com poden ser les barreres físiques, bandes o pintures enganxoses (han d'adoptar-se les mesures necessàries per a evitar la captura d'espècies no desitjades).

5.2. Mesures de control biològic

Realitzar soltes de *Cryptolaemus montrouzieri* i/o *Anagyrus aberiae*, en els moments oportuns, seguint les recomanacions del Centre de Protecció Vegetal i Biotecnologia de l'Institut Valencià d'Investigacions Agràries i dels serveis tècnics de la Conselleria d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica amb competència en matèria de sanitat vegetal. La Conselleria, en funció de les disponibilitats, realitzarà les soltes, i/o posarà a la disposició dels agricultors més afectats tots dos organismes de control biològic.

5.3. Mesures de control biotècnic

En la mesura de les disponibilitats, realitzar paranys massius mitjançant la utilització de dispositius amb la feromona sexual de *Delottococcus aberiae*, seguint les indicacions i recomanacions dels fabricants i dels serveis oficials.

5.4. Mesures de control químic

Realitzar un seguiment exhaustiu de la plaga en cada parcel·la, i realitzar intervencions amb els productes fitosanitaris autoritzats, quan se superen els llindars i en els moments en els quals existisca un major percentatge de formes sensibles de la plaga enfront d'aquests tractaments.

Per a l'aplicació d'aquestes mesures, el Centre de Protecció Vegetal i Biotecnologia de l'Institut Valencià d'Investigacions Agràries i els serveis tècnics de la Conselleria, oferiran una informació orientativa que servisca d'eina als assessors en gestió integrada de plagues, per a adoptar la decisió en cada parcel·la.

Sisé. Adopció de mesures fitosanitàries en les parcel·les cítriques de zones de la Comunitat Valenciana amb una greu incidència de la plaga

A més de les mesures fitosanitàries previstes en l'apartat cinquè, es podran adoptar mesures addicionals d'emergència, en aquelles parcel·les que, per la greu incidència de la plaga, no siga possible el seu control mitjançant l'aplicació de les mesures fitosanitàries convencionals de gestió integrada de plagues previstes en l'apartat anterior.

Aquestes mesures addicionals tindran com a objectiu la reducció dels nivells i incidència de la plaga, mitjançant tractaments de xoc, i podran incloure tractaments fitosanitaris que impedisquen l'entrada en la cadena alimentària de la fruita procedent de les parcel·les tractades. En aquest últim cas, serà necessari obtenir la prèvia autorització d'emergència del producte fitosanitari, del Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació.

Seté. Creació d'un Comitè científicotècnic

Es crea el comitè científicotècnic assessor sobre les mesures de detecció i control, que s'han d'adoptar contra *Delottococcus aberiae* (De Lotto).

La constitució d'aquest comitè serà la següent:

President: Subdirector General d'Agricultura i Ramaderia.

Secretari: Cap del Servei de Sanitat Vegetal.

Vocals:

– Cap de la Secció de Sanitat Vegetal d'Alacant.

– Cap de la Secció de Sanitat Vegetal de Castelló.

– Cap de la Secció d'Inspecció Fitosanitària.

– Dos representants del Centre de Protecció Vegetal i Biotecnologia de l'Institut Valencià d'Investigacions Agràries

– Un representant del Centre d'Ecologia Química Agrícola de l'Institut Agroforestal del Mediterrani de la Universitat Politècnica de València.

– Un representant de la Unitat d'Entomologia de l'Institut Agroforestal del Mediterrani de la Universitat Politècnica de València.

Les funcions d'aquest comitè seran les d'informar sobre les mesures de detecció i control, que s'han d'adoptar contra *Delottococcus aberiae* (De Lotto), avaluar els resultats d'aquestes, elaborar propostes per a la seua millora i assessorar sobre les noves tècniques de lluita contra aquesta plaga, tot això a petició de la Conselleria d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica.

– Utilizar estrategias para la exclusión de hormigas como pueden ser las barreras físicas, bandas o pinturas pegajosas (deben adoptarse las medidas necesarias para evitar la captura de especies no deseadas).

5.2. Medidas de control biológico

Realizar sueltas de *Cryptolaemus montrouzieri* y/o *Anagyrus aberiae*, en los momentos oportunos, siguiendo las recomendaciones del Centro de Protección Vegetal y Biotecnología del Instituto Valenciano de Investigaciones Agrarias y de los servicios técnicos de la Conselleria de Agricultura, Desarrollo Rural, Emergencia Climática y Transición Ecológica con competencia en materia de sanidad vegetal. La Conselleria, en función de las disponibilidades, realizará las sueltas, y/o pondrá a disposición de los agricultores más afectados ambos organismos de control biológico.

5.3. Medidas de control biotécnico

En la medida de las disponibilidades, realizar trampeos masivos mediante la utilización de dispositivos con la feromona sexual de *Delottococcus aberiae*, siguiendo las indicaciones y recomendaciones de los fabricantes y de los servicios oficiales.

5.4. Medidas de control químico

Realizar un seguimiento exhaustivo de la plaga en cada parcela, y realizar intervenciones con los productos fitosanitarios autorizados, cuando se superen los umbrales y en los momentos en los que exista un mayor porcentaje de formas sensibles de la plaga frente a estos tratamientos.

Para la aplicación de estas medidas, el Centro de Protección Vegetal y Biotecnología del Instituto Valenciano de Investigaciones Agrarias y los servicios técnicos de la Conselleria, ofrecerán una información orientativa que sirva de herramienta a los asesores en gestión integrada de plagas, para adoptar la decisión en cada parcela.

Sexto. Adopció de medidas fitosanitarias en las parcelas cítricas de zonas de la Comunitat Valenciana con una grave incidencia de la plaga

Además de las medidas fitosanitarias previstas en el apartado quinto, se podrán adoptar medidas adicionales de emergencia, en aquellas parcelas que, por la grave incidencia de la plaga, no sea posible su control mediante la aplicación de las medidas fitosanitarias convencionales de gestión integrada de plagas previstas en el apartado anterior.

Estas medidas adicionales tendrán como objetivo la reducción de los niveles e incidencia de la plaga, mediante tratamientos de choque, y podrán incluir tratamientos fitosanitarios que impidan la entrada en la cadena alimentaria de la fruta procedente de las parcelas tratadas. En este último caso, será necesario obtener la previa autorización de emergencia del producto fitosanitario, del Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación.

Séptimo. Creación de un Comité científico-técnico

Se crea el comitè científico-técnico asesor sobre las medidas de detección y control, que se deben adoptar contra *Delottococcus aberiae* (De Lotto).

La constitución de dicho comitè será la siguiente:

Presidente: subdirector general de Agricultura y Ganadería.

Secretario: jefe del Servicio de Sanidad Vegetal.

Vocales:

– Jefe de la Sección de Sanidad Vegetal de Alicante.

– Jefe de la Sección de Sanidad Vegetal de Castellón.

– Jefe de la Sección de Inspección Fitosanitaria.

– Dos representantes del Centro de Protección Vegetal y Biotecnología del Instituto Valenciano de Investigaciones Agrarias

– Un representante del Centro de Ecología Química Agrícola del Instituto Agroforestal del Mediterráneo de la Universidad Politècnica de Valencia.

– Un representante de la Unidad de Entomología del Instituto Agroforestal del Mediterráneo de la Universidad Politècnica de Valencia.

Las funciones de este comitè serán las de informar sobre las medidas de detección y control, que se deben adoptar contra *Delottococcus aberiae* (De Lotto), evaluar los resultados de las mismas, elaborar propuestas para su mejora y asesorar sobre las nuevas técnicas de lucha contra esta plaga, todo ello a petición de la Conselleria de Agricultura, Desarrollo Rural, Emergencia Climática y Transición Ecológica.

Huité. Entrada en vigor

La present resolució entrarà en vigor l'endemà de la publicació en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

La present resolució no esgota la via administrativa, i contra aquesta podrà interposar-se recurs d'alçada davant el secretari autonòmic d'Agricultura i Desenvolupament Rural, en el termini d'un mes comptat des de l'endemà de la publicació, de conformitat amb el que es disposa en els articles 121 i següents de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques.

València, 12 d'agost de 2021.— El director general d'Agricultura, Ramaderia i Pesca: Antonio Quintana Martínez.

Octavo. Entrada en vigor

La presente resolución entrará en vigor el día siguiente al de su publicación en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

La presente resolución no agota la vía administrativa, y contra la misma podrá interponerse recurso de alzada ante el secretario autonómico de Agricultura y Desarrollo Rural, en el plazo de un mes contado desde el día siguiente al de su publicación, de conformidad con lo dispuesto en los artículos 121 y siguientes de la Ley 39/2015, de 1 de octubre, del procedimiento administrativo común de las administraciones públicas.

València, 12 de agosto de 2021.— El director general de Agricultura, Ganadería y Pesca: Antonio Quintana Martínez.